

7.7 Základní účtování mezd

7.7.1 Vymezení pojmu mzdy a jednotlivých složek mezd

Mzda je odměna za práci v pracovním poměru. Jedná se o peněžité plnění (příp. i naturální mzdu), poskytované zaměstnavatelem zaměstnanci.

Zaměstnavatel poskytuje svým zaměstnancům mzdu za vykonanou práci a za její výsledky podle podmínek dohodnutých v pracovní smlouvě, ve vnitřních mzdových předpisech nebo v kolektivní smlouvě.

Hrubá mzda může zahrnovat základní mzdu, náhradu mzdy (např. za dovolenou a za státem uznané svátky), příplatky, prémie a odměny.

Základní mzda

- **Úkolová mzda** – je třeba sestavit výkaz práce, ve kterém je uveden druh práce, jednotka a sazba za jednotku. Na konci měsíce se doplňuje množství vykonané práce.
- **Časová mzda** – musí být stanoven tarif (měsíční nebo hodinový) a údaje o odpracované době.

Náhrada mzdy za dovolenou a státem uznané svátky

Jedná se o mzdu za neodpracovaný čas, na kterou mají pracovníci nárok (výše náhrady se odvíjí od průměrného výdělku zaměstnance).

Příplatky

Zákoník práce rozlišuje tyto druhy příplatků:

- za práci přesčas
- za práci ve svátek
- za práci ve ztíženém a zdraví škodlivém prostředí
- za práci v noci
- za práci v sobotu a neděli
- za dobu pracovní pohotovosti

Poznámka: Zaměstnavatel má povinnost tyto příplatky vyplácet a jejich minimální výše je stanovena ve mzdových předpisech.

Prémie a odměny

Zaměstnavatel má možnost poskytovat ke zvýšení motivace svých zaměstnanců výkonnostní prémie, případně jiné odměny. Jejich výši a podmínky pro jejich přiznání stanoví zpravidla interním předpisem.

7.7.2 Výpočet čisté mzdy, částky k výplatě a mzdových nákladů zaměstnavatele

Částka, kterou zaměstnanec při výplatě dostane, samozřejmě neodpovídá hrubé mzdě. Z té se ještě provádí řada srážek, které lze rozdělit na zákonné a ostatní.

Zákonné srážky jsou takové, které musí zaměstnavatel zaměstnanci ze mzdy srazit. K těmto srážkám patří zdravotní pojištění, sociální pojištění a daň z příjmů ze závislé činnosti (tzv. daň ze mzdy). Týkají se tedy převážně většiny zaměstnanců.

Ostatní srážky mají na rozdíl od zákonných srážek individuální charakter a v řadě případů jsou podmíněny dohodou mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem. Jedná se například o spoření, pojištění, výživné, splátku půjčky apod.

Na druhé straně existují **položky, o které se částka k výplatě zvyšuje** – jedná se například o náhradu za dočasnou pracovní neschopnost, stravenkový paušál apod.

Výpočet částky k výplatě**Hrubá mzda**

- zdravotní pojištění zaměstnance (4,5%)
- sociální pojištění zaměstnance (6,5%)
- daň z příjmů ze závislé činnosti

Čistá mzda

- ostatní srážky ze mzdy
- + náhrada za dočasnou pracovní neschopnost

Částka k výplatě**Daň z příjmů ze závislé činnosti (daň ze mzdy)**

Daň z příjmů je srážkou ze mzdy zaměstnance, kterou zaměstnavatel musí odvést finančnímu úřadu.

Základem pro výpočet daně z příjmů je zpravidla výše **hrubé mzdy**, která se zaokrouhluje na stovky nahoru (tzv. **zdanitelná mzda**). Ze zdanitelné mzdy se vypočte daň, která má obvykle formu zálohy. Sazba daně pro rok 2021 je 15%.

Takto vypočtená daň ze mzdy nemusí být konečná. Pokud zaměstnanec podepíše prohlášení k dani, vzniká mu nárok na slevy na dani, které jeho daňovou povinnost snižují.

Příklady slev na dani, které lze uplatnit u měsíční mzdy:

- na poplatníka 2 320 Kč (má na ni nárok každý zaměstnanec, který podepsal prohlášení k dani – lze ji uplatnit pouze u jednoho zaměstnavatele)
- na studenta 335 Kč
- na vyživované děti – na první 1 267 Kč, na druhé 1 617 Kč, na třetí a každé další 2 017 Kč

Zdravotní a sociální pojištění zaměstnance

Ze mzdy se kromě daně z příjmů sráží zaměstnanci také pojistné na sociální a zdravotní pojištění (v současné době zdravotní pojištění činí 4,5% a sociální pojištění 6,5%). Toto sražené pojistné musí zaměstnavatel odvést příslušné zdravotní pojišťovně a správě sociálního zabezpečení.

Náhrada mzdy za dočasnou pracovní neschopnost

Jedná se o náhradu mzdy, která se na rozdíl od jiných náhrad nezdaňuje ani se z ní neodvádí pojistné. Vyplácí ji zaměstnavatel ze svých prostředků v prvních 14 kalendářních dnech pracovní neschopnosti zaměstnance. Poskytuje se pouze za pracovní dny.

Pozn.: Teprve od 15. kalendářního dne pracovní neschopnosti zaměstnanci náleží dávky nemocenského pojištění. Poskytují se za kalendářní dny a zaměstnanci je přímo vyplácí příslušná správa sociálního zabezpečení.

Výplata mzdy

Mzda se vyplácí pracovníkovi v penězích, a to buď v hotovosti, nebo převodem mzdy na osobní účet zaměstnance. Současně s výplatou mzdy je zaměstnavatel povinen dát zaměstnanci písemné vyúčtování mzdy, z něhož je zřejmá výše mzdy, druh jednotlivých složek mzdy a výše a druh provedených srážek.

Mzdové náklady zaměstnavatele

Náklady firmy na zaměstnance jsou vyšší než pouze hrubá mzda, a to o **pojistné podniku na sociální zabezpečení a zdravotní pojištění**. V roce 2021 činí pojistné zaměstnavatele 33,8% z hrubých mezd zaměstnanců, z toho **sociální pojištění 24,8% a zdravotní pojištění 9%**.

PŘÍKLAD na výpočet čisté mzdy a mzdových nákladů

Měsíční hrubá mzda zaměstnance činí 40 000 Kč. Zaměstnanec podepsal prohlášení k dani, na základě kterého byla uplatněna sleva na poplatníka ve výši 2 320 Kč. Další slevy zaměstnanec neuplatňuje.

1. Výpočet čisté mzdy

Hrubá mzda	40 000 Kč
Zdravotní pojištění	1 800 Kč (4,5 % z 40 000 Kč)
Sociální pojištění	2 600 Kč (6,5 % z 40 000 Kč)
Záloha na daň před slevami	6 000 Kč (15 % z 40 000 Kč)
Sleva na dani	2 320 Kč
Záloha na daň po slevě	3 680 Kč
Částka k výplatě	31 920 Kč (40 000 - 1 800 - 2 600 - 3 680)

2. Náklady zaměstnavatele

Hrubá mzda	40 000 Kč
Zdravotní pojištění	3 600 Kč (9 % z 40 000 Kč)
Sociální pojištění	9 920 Kč (24,8 % z 40 000 Kč)
Mzdové náklady celkem	53 520 Kč (40 000 + 3 600 + 9 920)

7.7.3 Zúčtovací výplatní listina a mzdové listy

Po skončení měsíčního období sestavují mzdoví účetní podle mzdových podkladů (pracovních lístků, soupisek práce a mezd) **zúčtovací a výplatní listiny** mezd. V účetních jednotkách se vyhotovuje zúčtovací a výplatní listina zpravidla na počítači. Jeden stejnopis zůstává jako doklad mzdovému účetnímu a jedna část se předává jednotlivým pracovníkům.

Pro každého pracovníka musí zaměstnavatel vést **mzdový list**, který musí obsahovat jméno, příjmení a rodné jméno, rodné číslo, bydliště a pokud zaměstnanec uplatňuje slevu na některou osobu, potom i její jméno, příjmení a rodné číslo.

Za každý kalendářní měsíc se do mzdového listu zapisuje hrubá mzda, zdravotní a sociální pojištění, výše sražené zálohy na daň. Dále by mzdový list měl obsahovat údaje potřebné pro účely výpočtu daně z příjmů ze závislé činnosti a také údaje potřebné pro účely nemocenského pojištění a důchodového zabezpečení.

Povinností zaměstnavatele je archivace mzdového listu nejméně po dobu 30 let.

Firma: Metalstroj Znojmo		MZDOVÝ LIST na rok 2021								Zaměstnanec číslo: 138		
Jméno a příjmení: František Duhajský		Osoby uplatněné pro slevy na dani										
Bydliště: Znojmo, Dvořákova 8		Jméno		Dat. nar.	RČ	od	do					
Datum narození: 26. 5. 1976		David Duhajský		7. 4. 2003	010407/3312	1. 1. 2021	30. 6. 2021					
Rodinný stav: ženatý												
Pracovní poměr: HPP												
Měsíc	Odprac. dny	Hrubá mzda	Pojištění		Daň z příjmů					Srážky ze mzdy	Náhrada nemoc.	K výplatě
			zdravotní	sociální	Základ daně	Záloha na daň	Sleva na poplatníka	Sleva na dítě	Daň po slevách			
2021/01	21	25000	1125	1625	25000	3750	2320	1267	163	0	0	22087
2021/02	20	30000	1350	1950	30000	4500	2320	1267	913	0	0	25787
...
Celkem	41	55000	2475	3575	x	x	x	x	1076	0	0	47874